
A Planum Tabulare jogorvoslati rendszere

Papp László*

I.

Jogforrási értelemben rendi magánjogunk vázát és bázisát Werbőczy Tripartituma alkotja, amely napjainkban is jogtörténeti kutatások középpontjában áll. A Tripartitum azonban egy pillanatfelvétel a 16. század elejéről, s így az minden előnye és bölcsessége ellenére hosszú évszázadokra megmerevítette a magyar magánjogot. Az évszázadok alatt idejét múlt, vagy megújulni kívánó magánjogi intézmények újabb vagy újfajta értelmezése a bírói gyakorlatban és az egyéb kodifikációs törekvésekben figyelhető meg. Emiatt a modern jogtörténet kutatás számára nélkülözhetetlen, hogy a Tripartitum mellett az egyéb szokásjogi gyűjtemények – mint pl. a Quadripartitum vagy a Novum Tripartitum – és a 18. századi kodifikációs törekvések is feltárássra kerüljenek. Ez utóbbit Homoki-Nagy Mária az 1795. évi magánjogi törvénytervezet kapcsán elvégezte, azonban a rendi joganyag forrásainak sokszínűsége miatt még mindig számos dologgal adósok vagyunk.¹ E tanulmány rendi forrásanyag egy apró, és méltatlanul hanyagolt szeletét, a Planum Tabulare² perjogi rendelkezéseit mutatja be, és helyezi el a rendi eljárásjog rendszerében. Tekintettel arra, hogy a 18. századi magánjogi gondolkodásban még nem vált élesen ketté az anyagi- és az eljárásjog, így a teljes perfolym bemutatása egy tanulmány keretében lehetetlen vállalkozásnak tűnik. Emiatt a rendi perjog egy színes és érdekes szegmensét, a jogorvoslati rendszert teszem vizsgálatom tárgyává.

Szerkezeti felépítését tekintve a Planum két részből áll, amelyek szeletekre, címekre és végzésekre (döntvényekre) oszlanak, amelyből az első rész összesen hét címben foglalkozik a jogorvoslatokkal. Amikor az 1848 előtti igazságszolgáltatást vizsgáljuk, akkor nem hagyható figyelmen kívül az a tény, hogy igazságszolgáltatásunkat a rendi jelleg két értelemben is áthatotta. *Egyrészt* kifejeződésre jutott a bírósági szervezetrendszerben, *másrészt* pedig az eljárásjogban³. Ez utóbbi azt jelentette, hogy a 17. századtól az alispáni

---

* Egyetemi adjunktus, Debreceni Egyetem, Állam- és Jogtudományi Kar, Jogtörténeti Tanszék.

¹ HOMOKI-NAGY MÁRIA: *Az 1795. évi magánjogi tervezetek*, JATEPress, Szeged, 2004

² PlanumTabulare, sivedecisionescuriales, per excelsamdeputationem a piaememoriaeimperatrice et regina Hungariae diva Maria Theresiaeatenusordinatamcollectae et inordinemredactae Anno 1769.

³ Rendi korszak bírósági szervezetrendszeréről lásd bővebben: STIPTA ISTVÁN: *A magyar bírósági szervezet története a reformkorig*, Dercsényi Balázs (szerk): Bírósági épületek Magyarországon, HG és Társa kiadó, Budapest, 1993, 9-17.

ítélőszéken, és az attól magasabb bíróságokon többnyire írásban zajlott az eljárás, míg alacsonyabb szintű fórumokon általában szóban. Tekintettel arra, hogy a Planum Tabulare a Kúria két táblájának végzéseit tartalmazza, így azok a táblai írásbeli polgári perre koncentrálnak. Általánosságban igaz, hogy a jogorvoslati szak a polgári per nem szükségszerű, és a végrehajtást megelőző fázisa. Rendi perjogunkban mindez csak részben állja meg a helyét, ugyanis a hagyományos jogorvoslati szak mellett, néhány jogorvoslat már a per folyamán is érvényesíthető volt. Ebből adódóan a rendi értelemben vett jogorvoslatokat tágabban kell értelmezni, amely a „*remediajuridica*” kifejezéssel írható le, s mely az alábbi formákat jelentette: a) *depositio* (perletétel); b) *prohibita* (ítélettiltás); c) *inhibitio* (eltiltás); d) *prohibitio*; e) *revocatio procuratoris* (ügyvédészó visszavonása); f) *oppositio* (ellenállás); g) *repulsio* (visszaűzés); h) *novum* (perújítás); i) *apellatio* (fellebbezés).⁴

II.

A jogorvoslatok sorában a *depositio* mindjárt sajátos jogorvoslat, hiszen egy másik perjogi intézményünkhöz, a leszálláshoz hasonlít. A kettő között a különbség abban ragadható meg, hogy a per leszállása mindig következménye annak, hogy a peres fél vagy felek a perben valamit elmulasztottak, vagy az alperessel szemben a felperes valamit nem tett meg. Így tehát az, jogorvoslati formaként nem értelmezhető. Werbőczy *Tripartitum*ából ez még nem olvasható ennyire egyértelműen ki, mivel ő a per leszállásának egyik, kvázi önkéntes eseteként tárgyalja.⁵ Mindez nem meglepő, hiszen e jogorvoslati forma valódi tartalma, és az, hogy meddig tehető le a per a 16. de még a 17. században is vitatott.⁶ Kitionich tanítása mérvadó abban, hogy egyértelműen elkülöníti a perletételt a per leszállásától, azonban hibásan azt a per egész folyamatában és minden keresetre megengedi.⁷ Az ingadozó bírói gyakorlatot az 1729:40. tc. tisztázza, amely a Werbőczy által képviselt szabadságból indul ki, és a *Tripartitum*ban bemutatott példálózó jellegű kivételből absztrakt kivételeket kreált. Ebből adódóan a 18. századra a perletétel szabályi kikristályosodtak. Ez egy olyan jogorvoslat, amely csak a felperest vagy annak képviselőjét illette meg, ha úgy ítélte meg, hogy keresetét saját hibájából és hanyagságából vagy a bíró hibájából helytelenül adta elő és ez számára a per elvesztésével járna, akkor a keresettől visszaléphet, azaz leteheti a pert.⁸ Frank szóhasználatában a perletétel nem más, mint „*visszavonás, de lemondás nélkül*”, azaz a felperesnek lehetősége van később a per újra

⁴ Tekintettel a rendelkezésre álló forrásanyag mennyiségére, a fellebbezés és perújítás tárgyalását külön tanulmányban kívánom elvégezni.

⁵ H.K. II. 82. §

⁶ v.ö.: VINKLER JÁNOS: *A magyar igazságszolgáltatási szervezet és polgári peres eljárás a mohácsi vésztől 1848-ig*, II. kötet, Dunántúli Egyetem Nyomdája, Pécs 1927, 596-604.

⁷ v.ö.: KITIONICH JÁNOS: *Directiomethodicaprocessusvidiciariiivrisconsuetudinarii, inclityregni Hungariae per M. Joannem Kitionich de Koztanicza* (1650) 93-94.

⁸ P.T. 146.; H.K. 82. 22. §

⁹ FRANK IGNÁC: *A közgazdaság törvénye Magyarhonban II*, Buda, 1846, 147.

felvételére, folytatására. Ez a momentum az, amely megkülönbözteti a perleszállásától, ahol a követelés ítélt dologgá vált. A depositio alkalmazásának két feltétele volt. *Egyrészt* nem lehetett minden perben korlátlanul alkalmazni. Nem lehetett olyan perben alkalmazni, melyben a felperes az ellenfél bírságbüntetéséből részesült.¹⁰ Hatalmaskodási ügyekben, ahol alaptalan kereset büntetésének van helye csak az elsőfokú eljárás során lehetett igénybe venni, míg patvarkodás tárgyában indult eljárásoknál az ügy végleges eldöntésére vonatkozó okiratok felmutatása előtt élhetett vele a felperes.¹¹ *Másrészt* a felperes bírság fizetésére és adott esetben az alperes költségeinek a megfizetésére köteles. A bírságfizetés alól a felperes nem szabadulhatott és annak 2/3-ad része a bírót, 1/3-ad része pedig az alperest illette. Ha pedig a perletétel olyan időpontban történt, amikor már a perből fakadóan az alperesnek költsége támadt, akkor ő követelhetette ennek a megtérítését¹², azonban a költségeket és azok valódiságát neki kellett bizonyítania.¹³ Sajátossága e jogorvoslatnak, hogy akár ugyanazon perben többször is igénybe vehető volt¹⁴, és a 18. századra ismertté vált a részleges perletétel is. Ebben az esetben a felperes bizonyos állításaira és kinyilatkoztatásaira is élhetett perletétellel, azonban így, a kereseti követelést, vagy az azzal közvetlenül összefüggő tényeket – mint pl. a leszármazást – nem érintheti, mivel a felperes a kereseti követeléséhez kötve van.¹⁵ Így ebben az esetben a felperes vagy az egész kereseti követelésére kiterjeszti a perletételt, azaz nem részleges perletételt eszközölt, vagy a meglévő kereseti követelése mellett folytatja az eljárást.¹⁶

III.

A prohibita, inhibitio, prohibitio, oppositio, repulsio perorvoslatoknak közös gyökere az a kora-középkori felfogás, mely szerint a félnek minden jogsértő cselekménnyel szemben jogában áll tiltakozni. Vinkler szerint „*cselekvés áll szemben cselekvéssel. És így érthető, hogy a középkorban a tiltakozás megjelölésére igéket használtak, mint a prohibere, inhibereprotestare.*”¹⁷ Vinkler az első három jogorvoslati formát „tiltakozás” alatt tárgyalja, míg a repulsiót és az oppositíót a végrehajtási szak körében elemzi. Kétségtelen, hogy a repulsio kizárólag a végrehajtás alatt jelentkezik, azonban mindegyik perorvoslat közös jellemzője egy egyoldalú aktív

¹⁰v.ö.: 1729:40. tc.; H.K. II. 82.

¹¹v.ö.: 1729:40. tc.

¹²P.T. 147.

¹³P.T. 148.

¹⁴ P.T. 149: „*Depositio in uameademque Causa etiam pluries fieri potest, ubi enim Lex ejus modi Juridicæ remedia ad certum numerum restringere voluit, idclare expressit, quod cum circa depositionem factum non sit, idcirco ejus reiterationem Leges admittere voluissent censentur.*”

¹⁵ P.T. 150.: „*Admittitur quidem aliquot vocabulorum, remanente integro Actionis sensu, depositio, sita men aliquis in Actione Genealogiam suam deducat, et aliquem gradum se erronee (sic!) designasse animadvertat, ejusmodi erroneum paragraphum deponere, et in locum illius alium substituere non potest, immutata renim substantia Actionis, cui præ tensio Actoris inhaeret, [...]”*

¹⁶ P.T. 150.: „*[...] adeoque in hoc casu vel tota Actio deponenda, vel Lipsenesis prosequenda est.*”

¹⁷VINKLER JÁNOS *i. m.* 1924 617.

magatartás, amely a sérelmezett perbeli aktust megakasztja. Így Vinkler idézett meglátása – melynek alátámasztására ő Hajnikra hivatkozik – helyes, azonban azt tágabban, az utolsó két perorvoslati formára kiterjesztően kell értelmezni. Ennek oka az, hogy az említett perorvoslatok eredője az említett kora-középkori felfogás, s az sem véletlen, hogy ezek nevesítve a 16. század végén, egymás után jelentkeztek. A 16. század elejei törvényeink már kifejezetten említik a prohibio és inhibio közötti különbséget¹⁸, Werbőczy azonban csak az inhibitiót tárgyalja, és a prohibitiót nem perbeli, hanem magánjogi cselekményekkel szembeni tiltakozásként értékeli. Ebből is látható, hogy az általános értelemben vett tiltakozás, a 16. század végére több nevesíthető jogorvoslatra aprózódik.

A legelső és legősibb tiltakozási forma az inhibio volt, amelyről már a mohácsi vész előtti törvényeink is megemlékeztek. Az inhibio a makacssági ítélethez kötődik, azonban két feltétellel. *Egyrészt* csak nyolcados törvényszékekre és a királyi tábla előtti perekben volt alkalmazható, *másrészt* csak abban az esetben, ha a fél a tárgyaláson ténylegesen nem volt jelen.¹⁹ Kitonich érvelésében az inhibio az alperes távolmaradása folytán kiadott makacssági ítélettel szemben benyújtott tiltakozás, amely az ítélet végrehajtásával megbízott káptalant vagy konventet tiltja el az ítélettől, és perújítással egybekötve az ügyet ugyanazon bíró elé rendeli újabb tárgyalás végett.²⁰ Ebben a megközelítésben az inhibio a makacssági ítélet végrehajtásának megakadályozására és a per folytatására irányult. Közelebbről megvizsgálva azonban Vinkler álláspontjával kell egyetérteni, amely szerint az inhibio „*a mulasztásos ítélet kiadása vagy végrehajtása ellen való tiltakozás.*” Ebből adódóan az inhibio nemcsak a végrehajtás megtiltására, hanem a makacssági ítélet kiadásának megakadályozására is irányulhatott, s lényegében ez utóbbi mozzanata az, amely a 18. századi perjogfejlődés szempontjából fontos. A 15. századig, ha a távolmaradó alperes még az ítélethozatal napján – de a proclamatio után – megjelent, akkor birság megfizetése nélkül élhetett inhibitióval, míg tíz napon belül pedig un. ítéleti teher megfizetése mellett folytathatta a pert. Magát az inhibitiót az ítélmester a pertestre egyszerűen felvezette. A 16. századtól kezdve azonban ez már nem szóban történt, hanem az alperes kérelmére a bíróság parancslevelet állított ki a káptalan vagy konvent részére. E parancslevélben a bíróság megtiltotta a káptalan vagy konvent részére a végrehajtást s ugyanazon ügyben tizenötöd napra a bíróság elé idézi újbóli tárgyalás végett a feleket. A megtörtént inhibitióról a hiteles hely jegyzőkönyvet készít, amelyet az alperesnek 15 napon belül fel kellett vennie, és meg kellett jelennie a kitűzött határnapon a bíróság előtt. Amennyiben ez nem történt meg, a felperes kérelmére a bíróság az alperest marasztalhatta – lényegében ez az inhibio hatályának feloldását jelenti – és egyúttal patvarkodásban is bűnösnek találhatta. Amennyiben az alperes a jegyzőkönyvet felvette és a bíróság előtt megjelent – és megfizette az ítéleti terhet –, akkor a pernek az alperesi mulasztás előtti állapota állt helyre. Ez utóbbi esetben azonban az inhibio okát, azaz a távolmaradást igazolnia kellett.

¹⁸v.ö.: 1500:12. tc.; 1504:11. tc.; 1507:14. tc.

¹⁹v.ö.: 1507:14. tc.

²⁰KITONICH *i.m.* 1650 136-137.

Tekintettel arra, hogy nemcsak az alperes, hanem a felperes távolmaradása is eredményezhetett makacssági ítéletet, ezért az 1504:11. tc. már kifejezetten a felperes számára is lehetővé teszi e jogorvoslat alkalmazását. A jogintézmény életében a következő jelentős állomás az 1723. évi bírósági reform volt. A kerületi táblák felállításával ugyanis rendelkezni kellett az *inhibitio* kérdéséről. Az 1723:32. tc. értelmében, ha a fél távolmaradása folytán makacssági ítélet született, akkor azt 15 napig nem lehetett végrehajtani, és ha ez időn belül a mulasztó megjelent és mulasztását igazolta, akkor a per folytatódhatott.²¹ E rendelkezéseket pontosította az 1729:38. tc., amely csak táblai illetve kúriai perekben tette ezt lehetővé oly módon, hogy ha a mulasztó nem tudta kimenteni magát, akkor csak az un. hosszú perekben folytatódhatott az eljárás a késdelemmel okozott többletköltség megtérítése mellett. Minden más esetben a kimentés hiánya fenntartotta a makacssági ítélet hatályát. Látható, hogy a 18. századig az *inhibitio* irányulhatott az ítélet végrehajtásának a megtagadására és a makacssági ítélet kiállítására egyaránt, amennyiben a fél kifejezett tiltakozott. A 18. század elejei jogalkotás, azonban a makacssági ítélet kiadása elleni *inhibitio*t kvázi automatikussá tette, és e jogorvoslati forma a perfolym permanens részévé vált. Ez az oka annak, hogy a 18. század végére Frank, Varga és Degré már nem is említik e jogorvoslatot. Az *inhibitio* beépülése a perfolymba a 18. századi jogfejlődés eredménye, mely a *Planum Tabularé*ből már egyértelműen kiolvasható. A döntvénytár már nem önálló jogorvoslatként, hanem a perfelvétel kapcsán említi az *inhibitio*t.

Az *inhibitio*, mint jogorvoslat beépülése a polgári perbe azt eredményezte, hogy a távolmaradás jogkövetkezményét, azaz a makacssági ítélet meghozatalát 15 napra fel kellett függeszteni a táblai perekben.²² Azonban a 16. századi szabályozástól eltérően a 18. század végén a távolmaradás jogkövetkezménye alóli kimentés attól függött, hogy az melyik peres fél oldalán állt be. Ha a felek a perfelvételi határnapon nem jelentek meg, akkor három napig szabadon felvehették a pert.²³ Ha az alperes a határnaptól számított negyedik vagy ötödik napon megjelent, akkor a távolmaradás indokát sem kellett előadnia, és minden következmény nélkül felvehette a pert.²⁴ A hatodik naptól a 15. napig terjedő intervallumban pedig, ha távolmaradását ki tudta menteni, akkor ennek függvényében vehette fel a pert.²⁵ Ez utóbbi esetben azonban az alperesnek bírságot, vagy a felperes késedelemből eredő kárát meg kellett térítenie.²⁶

²¹ Ezt megelőzően a 17. században csak egy releváns törvénycikkkel találkozunk. Az 1618:62. tc. zálogos jogok iránt indított perekben az *inhibitio*t kizárta.

²² P. T. 19.

²³ P. T. 15.

²⁴ P. T. 19; 21.

²⁵ P. T. 19.: *“Si, Incatto in Processu Tabulari intriduum non comparente, Actor Convictionem ex Contumacia petat, interim Convictio quacunq[ue] tandem ex ratione statim non feratur, et Incattus quartavel quinta die, Convictione nondum lata, Comparitione madornet; etiamsi sufficientem hactenus intermissae Comparitionis rationem non assignet: tamen Comparitio illi acceptur. Quia ex Lege tantum illi tenentur legalem intermissae comparationis rationem reddere, quijam ex contumacia convictisunt, et intra quindenam post convictionem comparent, non verotales, qui convictionem praeeoccuparunt.”*

²⁶ P. T. 23.

Amennyiben a felperes mulasztotta el a határnapot, akkor az alpereshez hasonlóan újabb három nap állt a rendelkezésére. Így a kérdés valójában az, hogy megilleti-e a felperest a perfelvétel a határnaptól számított negyedik és tizenötödik nap között. A Planum két végzésben foglalkozik ezzel a kérdéssel. *Egyrészt* azt olvashatjuk, hogy ha a felperes a pert a határnaptól számított negyedik napon vagy később szeretné felvenni, még ha késedelemét ki is tudja menteni, ez akkor sem lehetséges, mivel az 1723:32. tc. e kedvezményt kizárólag az alperesnek engedi.²⁷ Így ebben az esetben a per leszállt (*condescendit*). *Másrészt* azt is olvashatjuk, hogy ha a felperes távol marad, azonban az alperes a pert felvette, akkor ez utóbbi kérheti a felperesi kereset elutasítását és a felperes megbírságolását. Azonban ha a felperes a határnaptól számított 15 napon belül megjelenik, és távolmaradását kimenti, akkor nemcsak a bírság alól szabadul, hanem a pert is folytathatja.²⁸ Ebből adódóan tehát az automatikussá vált korábbi *inhibitio* a felperest nem ugyanolyan feltételekkel illette meg, mint az alperest, hiszen ő a határnaptól számított negyedik nap elteltével – kimentés mellett is – csak akkor vehetett fel a pert, ha az alperes is felvette.

Ebből adódóan a 18. század közepe előtti és utáni *inhibitio*s gyakorlatok között három különbséget vélhetünk felfedezni. *Egyrészt* a 18. század közepéig az *inhibitio* önálló jogorvoslat, amelyet kifejezetten kérni kell, míg a 18. századtól a perfolym részévé vált, és az a feleket minden egyéb intézkedés nélkül megillette. Ez az oka annak, hogy az *inhibitio* jogorvoslatként megszűnik létezni, azonban az intézmény a perfolym automatikus részeként tovább él. *Másrészt* a korábbi ítélezési gyakorlat alapján az alperesnek minden esetben ki kellett mentenie magát, míg a Planum értelmében, ha a határnaptól számított hatodik napon belül veszi fel a pert, akkor kimentési kötelezettség nem terheli. A kimentés tehát csak a határnaptól számított hatodik és tizenötödik nap között terhelte az alperest. *Harmadrészt* a korábbi ítélezési gyakorlat alapján az *inhibitio* mind a két felet azonos tartalommal megillette. A Planum értelmében ez megdőlt, hiszen a felperest e kedvezmény csak akkor illette meg, ha a pert a határnaptól számított három napon belül kívánja felvenni. A negyedik nap elteltével, hiába mentené ki magát, a kedvezmény csak akkor illeti meg, ha az alperes is felveszi a pert.

IV.

Az *inhibitio* mellett a másik legrégebbi tiltakozási forma a *prohibitio* volt. A mohácsi vész előtti törvényeink a tiltakozás megjelölésére több kifejezést használtak,

²⁷ P. T. 20: „*Si Processus per Actorem coram Tabula Regia quarta post Terminum Judicialiter praefixum die levetur, Licet Actormoraesuaecausam assignare velit, tamen ejusmodi Levata condescendit. Quia Articulus 32. 1723 unice Incattis beneficium illud tribuit, ut si legalem moraesuarationem assignaverint, intra quindenam comparere possint. [...]*”

²⁸ P.T. 24: „*Si in Processibus Tabularibus Actor in triduum a die Terminum praefixi computando, Causam non levet, Incattus vero post evolutum triduum eandem ex paribus contra Actorem levandosemet absolvi, illum vero in Judicio Regali convinci faciat, in hoc casu Actor ita liter convicto competit beneficium et legalem intermissa comparitionis rationem assignaverit, ab onere Judicii Regalis absolveat, et Causam suam prosequi possit. [...]*”

azonban már ekkor kikristályosodott, hogy a makacssági ítélet elleni tiltakozás inhibíto lehet. Ebből adódóan a tiltakozás további formája – a prohibitio – a perfelvétel és a végrehajtás közötti szakra korlátozódik, azaz a tulajdonképpeni bizonyításra. Az 1550:54. tc. már kifejezetten nevesíti, hogy a közös tanúvallomás és az eskü letétele elleni tiltakozásról van szó, melyre a félnek a foganatosítás előtt nyolc napja van. Ekkor ugyanis prohibitio alapján kiadott bírói parancs, a tényleges foganatosítást végző káptalan vagy konventet tiltott el a bizonyítás kivitelezésétől. Ebből adódóan a prohibitio tehát a közbenszóló ítéletek ellen igénybevehető tiltakozási forma volt.²⁹ Ahogyan a 17. század végére a káptalanok és konventek szerepe háttérbeszorult, és a bizonyítás elrendelésére már nem használnak közbenszóló ítéleteket, a prohibitio fokozatosan háttérbeszorult, majd a 18. századra teljesen megszűnt.³⁰ Ebből adódóan a Planum már sem önálló jogorvoslati formaként nem szabályozza, sem pedig a bizonyításra vonatkozó döntvények között sem említi a jogintézményt.

A prohibitiohoz elnevezésében hasonló jogorvoslati forma volt a prohibita. Már Hajnik is említi, hogy korai perjogunkra is jellemző volt az érdemi ítélettel szembeni tiltakozás, azonban itt még az inhibítiótól nem vált el élesen.³¹ Kitonich már elkülöníti a tiltakozás három formáját³² – inhibíto, prohibitio, prohibita –, s így az a 16. századtól az ítélet érdemi része ellen való tiltakozást jelentette, amelynek sikere esetén a fél újabb allegatiókat terjeszthetett elő, azaz folytathatta a bizonyítást³³. A 18. századra ez annyiban korlátozódott, hogy csak az elsőfokú táblai perekben volt igénybevehető.³⁴ A 18. századra a prohibita és az inhibíto között az alábbi különbségek fedezhetőek fel. *Egyrészt*, mind a két perorvoslat ítélet ellen irányult, azonban az inhibíto makacssági ítéletre vonatkozott, míg a prohibita az érdemi ítéletre. *Másrészt*, az inhibíto erősen szabályozott, míg a prohibítóra vonatkozóan – néhány elszórt rendelkezést leszámítva – az 1729:38. tc. rendelkezett átfogóan. *Harmadrészt*, az inhibíto a 18. század második felére „beépül a perbe”, míg a prohibita továbbra is önálló jogorvoslat marad, néhány megszorítással.

A Planum Tabulare összesen négy döntvényben érinti ezt a jogorvoslatot, amely döntvények természete kettős. *Egyrészt* kiolvasható belőlük, hogy az 1729:38. tc. rendelkezései nehezen ültetődtek át a gyakorlatba, hiszen azokat gyakorlatilag megismétli. *Másrészt* a törvény „hatnapos” rendelkezését felülírja. Az idézett törvénycikk a prohibítát csak a táblai perek elsőfokú eljárásaiban és csak két alkalommal engedte meg. A Planum Tabulare ezt annyiban szorítja meg, hogy az elsőfokú eljárás alatt, nemcsak az alapeljárást, hanem a perújítás folytán

²⁹V.ö.: KITONICH *i.m.* 1650 146-151.

³⁰VINKLER JÁNOS *i. m.* 1924 629; FRANK IGNÁC *i. m.* 1846 248.

³¹HAJNIK IMRE: *Bírósági szervezet és perjog az Árpád- és a vegyes- házi királyok alatt*, MTA, Budapest, 1899, 418-419.

³²V.ö.: KITONICH *i.m.* 1650 134-151.

³³BÓNIS – DEGRÉ – VARGA: *A magyar bírósági szervezet és perjog története*, Levéltárak Országos Központja, Budapest, 1961 118.

³⁴V.ö.: 1729:38. tc.

megismételt, és a visszaúzás miatt folytatott eljárásokat is érti.³⁵ Ezen túlmenően különbséget tett – az inhibícióval hasonló módon – a felperesi és alperesi prohibita között, az alperes javára. Már az 1550:52. tc. is utal arra, hogy a prohibitával élt felet a következő határnapon ki kell hallgatni, és a félnek igazolnia kell a jogorvoslat létjogosultságát. Frank³⁶, Kitonich³⁷ és Vinkler³⁸ szerint ez azt jelentette, hogy ha a bíróság a fél indokait, feleletét elfogadta, akkor a korábbi ítélet megdőlt, és a bíróság új ítéletet hozott.³⁹ Az említett szerzők azonban nem tesznek utalást arra, hogy mi történt akkor, ha a fél a prohibita után nem jelent meg, és nem adott feleletet, vagy ha ezt késedelmesen több nyolcados törvényszakon keresztül elhúzta, vagy 1723 után több határnapot elmulasztott. Kifejezett jogszabályi rendelkezés hiányában – és minden bizonnyal az ingadozó gyakorlat megdöntésére – a Planum szigorúan rendelkezett. Ez a szigor azonban csak egyoldalúan, a felperes terhére jelentkezett. Ugyanis, ha a bíróság a felperes keresetét elutasítja, és a felperes prohibitával él, de annak okát hosszú időn keresztül, azaz több törvénykezésre nyitva álló határnapokon át elő nem adja, akkor érvelése nem vehető figyelembe, azaz az eredeti ítélet hatálya fennmarad.⁴⁰ Ebben az esetben a felperes egyetlen lehetősége a perújítás maradt.⁴¹ Abban az esetben pedig, ha felperes keresetét azért utasítja el a bíróság, mert több határnapot is elmulasztott, a prohibita részére meg nem engedhető.⁴²

A Planum Tabulare azonban nemcsak pontosította az 1729:38. tc. rendelkezéseit, hanem egy helyen kifejezetten felül is írta. A törvény értelmében a feleknek prohibitával a törvénykezési időszak utolsó hat napját megelőzően élhettek. A Planum Tabulare ezt a rendelkezést egyszerűen felülírja, és megengedi a hat napon belüli prohibitát is, azzal indokolva, hogy a megnövekedett ügyteher miatt a bíróságok a perek egy részét a törvénykezési időszak utolsó napjaiban veszik elő, s így az érintett feleknek eleve lehetőségük sem lenne e jogorvoslattal élni.⁴³

³⁵P. T. 155: „*Articulus 38. 1729. respectu totius Causae decursu tantum duas Prohibitae admittens, ita debet intelligi, quod in Fundamentalibus, Repositionalibus, et Novi Juridici Processibus simul sumptis, non nisi duae Prohibitae adhiberi possint. [...]*”

³⁶FRANK IGNÁC *i. m.* 1846 247-248.

³⁷KITONICH *i. m.* 1650 141-142.

³⁸VINKLER JÁNOS *i. m.* 1924 635.

³⁹BÓNIS – DEGRÉ – VARGA *i. m.* 1961 118.

⁴⁰P. T. 156: „*Si Actor Sententiam Incatti absolutoriam prohibeat, nullaque Prohibita ratione assignata, Processum per plures Judiciorum Terminos, imo Annos non reassumat, subsequenter vero post effluxum plurium Annorum Causam reassumendo benefici praeattactae Prohibitae Sententiam in disfavorem suam latam, evertere velit, tali casu nulla Prohibita reflexione habita, ad viam Novirelegari solet. [...]*”

⁴¹P. T. 156.

⁴²P. T. 158.

⁴³P. T. 157: „*Licet Articulus 38. 1729. Prohibitam ultimis sex Judiciorum diebus non admittendam statuat, cum tamen disposito illa eorum ad huc factasit, dum exiguus in Curia Regiamotarum Causarum erant numerus, in poenamque eorum, qui studiosae Causae usque in fine Terminum celebrationis Judiciorum protrahere ideotabant, ut ita acquisitionem alterius retardare, Causamque in alium terminum prorogare possint. Jam verum multum ad ducto Causarum numero, si quidem Iudices ob multitudinem submissarum Causarum nonnullas ex is serius, imo ipsi ultimis sex Judiciorum eorum interponere debeant, idcirco jam nunc ex praxi Curiali invaluuit, uti Causantes etiam ultimis sex diebus benefico Prohibitae úti possint.*”

V.

A kora középkori értelemben vett tiltakozásból kifejlődött utolsó két perorvoslati forma az oppositio és a repulsio. A fentebb említett jogorvoslatoktól eltérően, e két tiltakozási forma valamilyen tevőleges, erőszakos magatartásra utal, amely már a 14. századi okleveleinkben is felfedezhető.⁴⁴ A repulsio kezdetben a végrehajtó közeg fizikai elűzésében nyilvánult meg, amelyről Mátyás király kisebbik dekrétumában olvashatunk, amely szerint az első alkalommal történő repulsio 72 forinttal, a második pedig 144 forinttal büntetendő. Ezen túlmenően pedig Mátyás a második repulsiót hatalmaskodásnak minősítette.⁴⁵ A 16. századhoz érve az első repulsio – pénzbírság mellett – megengedhető, azonban törvényeink nem tesznek említést arról, hogy csak végítélet vagy közbenszóló ítélet ellen is igénybevehető-e. Werbőczy gyakorlatilag az említett dekrétumok rendelkezéseit ismétli meg, két további kiegészítéssel. *Egyrészt* nagy hangsúlyt fektet a repulsio formai követelményeinek az ismertetésére. Az 1492:57. tc. értelmében a repulsio szimbolikus erőszak alkalmazását jelenti, amely kivont karddal vagy meztelen szablya felmutatásával valósult meg. Érvélese szerint ezek nem érvényességi kellékei a repulciónak, a törvény ugyanis csak példálózó jelleggel kívánta felsorolni a megvalósító magatartásokat, utalva arra, hogy az ne fizikai erőszak alkalmazásával valósuljon meg.⁴⁶ *Másrészt* túlmenve a törvény rendelkezésén a Tripartitum további két esetben is lehetővé teszi a repulsiót. Werbőczy szerint harmadik személy is élhet e jogorvoslattal, ha a nem a végrehajtást szenvedő vagyont veszik végrehajtás alá, és a zálogbirtokos is élhet a visszaűzéssel, ha megelőzően a zálogösszeg felvételével nem kínálták meg.⁴⁷

A 18. századhoz érve tisztázódott a repulsio jellege és jogi természete. S bár Werbőczy hallgat arról, hogy milyen ítélettel szemben vehető igénybe, az a gyakorlatban a végítéleteket jelentette. A közbenszóló ítéletekkel szemben ugyanis a 16-17. században a prohibitio vált általánossá, míg az inhibito a makacssági ítéletekkel szemben volt igénybe vehető. Ebből adódóan a 18. századra egyértelmű, hogy a repulsio a végrehajtási szakaszra korlátozódott jogorvoslati formává vált. A többi jogorvoslathoz viszonyítva a 18. századra *a repulsio az ún. hosszú perek érdemi ítéletével szemben egyszer igénybevehető, a végrehajtást szimbolikus erőszak alkalmazásával – bírság terhe mellett – megakadályozó jogorvoslat*. A tárgyalt korszakra a repulsio csak a Kúrián alkalmazható perorvoslattá vált, s kezdetben kifejezetten ingatlanokra vonatkozó perekre volt jellemző. Az 1729:33. tc. azáltal, hogy azt az ún. hosszú perekre próbálta szorítani, valójában tágította a repulsio igénybevételének lehetőségét. A 18. században ugyanis nem csak az ingatlanokra vonatkozó perek minősültek hosszú pereknek, hanem minden olyan – a Kúrián folyó – jogvita, amelyet nem lehetett egy határidő alatt elintézni. Kitionich a hosszú perek kérdéséről hallgat, hiszen a birtokvitáról a

⁴⁴HAJNIK IMRE *i. m.* 1899 428.

⁴⁵ 1486:16. tc. Lényegében ezt ismételte meg az 1492:57. tc. és az 1504:4. tc.

⁴⁶ H.K. II. 74.

⁴⁷ H.K. II. 76.; v.ö.:VINKLER JÁNOS *i. m.* 1924 684.; KITIONICH *i. m.* 1650 141-171.

hosszú perekre csak az 1729:33. tc-vel helyeződik át a hangsúly.⁴⁸ Ezzel ellentétben Frank a 19. század elején már kifejezetten úgy nyilatkozik, hogy „*nincs ok, miért az ellenfél a visszaűzést akárminő (kuriális) perben, ha tetszik, el nem fogadhatná. Mert hiszen ha rövid perbe maga gyökeres igazságát (tulajdonát) bevitte, ezen tettével ügye állását váltva, már az elűzésnek is utat nyitott.*”⁴⁹ Vinkler⁵⁰ hasonló állásponton volt, – bár ő kifejezetten Frankra hivatkozik – Varga⁵¹ és Degré⁵² csak az ősiséggel kapcsolatos hosszú perekre korlátozta a repulsiót. Bár ha a gyakorlat árnyaltabb képet is mutat, Varga és Degré álláspontját tekinthetjük mérvadónak, amely a Planum rendelkezéseivel is igazolható. A döntvénytár ugyanis 13 döntvényben foglalkozik a repulsióval, melyek a bírságfizetésre, az oppositótól való elhatárolásra, és a hosszú perekre korlátozásra irányulnak. A Planum három döntvényben is kifejezetten nevesíti, hogy repulsióra csak ún. hosszú perekben van lehetőség⁵³, azonban arról, hogy a hosszú perek csak az ingatlanokra vonatkozóak lennének, ahogy Degré és Varga említi, nem derül ki. Bár kétségtelen, hogy gyakorlati relevanciája a hosszú pereknek az ősi ingatlanok tekintetében volt, azonban a döntvények szóhasználatából azokat kizárólag az ingatlanokra megszorítani hiba lenne.

A kizárólag szimbolikus erőszakkal végrehajtható repulsió kettős következménye volt. *Egyrészt* az alapper újraindult, *másrészt* a visszaűző birtokban maradhatott. Így valójában e jogorvoslat birtokon belüli perújításként viselkedett, amelyhez nem volt szükség királyi kegyelemre.⁵⁴ Repulsio esetén a visszaűzőt külön parancslevél nélkül az alapper vesztesét egyszerűen idézte a Kúriára és az egész eljárás kezdődhetett előlről. Az alapperrel ellentétben a visszaűzési perben a visszaűzőnek először a repulsio igénybevételének jogos indokát kellett bizonyítani. A visszaűzés csak az érdemi ítéletre vonatkozott, így a korábbi eljárási szabálytalanságok nem lehettek tárgyai⁵⁵, azonban annak nem volt akadálya, hogy a visszaűző új bizonyítékokat terjesszen elő. Amennyiben az új bizonyítékok alapján a bíróság megváltoztatta a korábbi ítéletet, akkor a visszaűző nem csak pernyertessé vált, de egyúttal mentesült a bírságfizetés alól, ellenkező esetben ismét marasztalták, bírságfizetésre és esetlegesen kártérítésre is kötelezhető volt. Abban az esetben pedig, ha a visszaűzés jogos indokát a visszaűző igazolni tudta, de az nem volt elegendő a tényállás megváltoztatására, és számára kedvező ítélet meghozatalára, akkor a bíróság marasztalta ugyan, de a bírság megfizetésétől eltekinthetett.⁵⁶

⁴⁸v.ö.: KITIONICH *i.m.* 1650 154-159.

⁴⁹FRANK IGNÁC *i. m.* 1846 254.

⁵⁰VINKLER JÁNOS *i. m.* 1924 693.

⁵¹VARGA ENDRE: *A Királyi Curia 1780-1850*, Akadémia Kiadó, Budapest, 1974, 235.

⁵²BÓNIS – DEGRÉ – VARGA *i. m.* 1961 119.

⁵³P. T. 267., 275., 278.

⁵⁴P. T. 267: „*Repulsio respectue jusdem Causae, et substratinonnisemeladmittur, et ideo occasione secundariae turbationis Executionis in Causa longae Litis, quamvis Incattus se Repulsione uti declarat, factum tamene jusmodi in Judicio ad actum Oppositionis reducitur; Repulsio enim sapit Novum inтра Dominium quod nonnisemel competit.*”

⁵⁵Ez oppositio-nak minősült, s ilyenkor ekként is kellett megítélni. v.ö.: P. T. 268., 278.

⁵⁶P. T. 270: „*Quando in Causa Repulsionis Incattus ex rationibus de Lege etiam ad legitimam Oppositionem deservientibus sufficientem Repulsionis rationem assignat,*

Azzal, hogy a 18. századra a repulsio kizárólag kuriális perekben az ügy érdemére korlátozódott, felértékelődött az eljárási szabálytalanságokkal szembeni tiltakozás jelentősége, amelyet oppositiónak nevezünk. Az oppositio és a repulsio közötti hasonlóság, hogy *egyrészt* mind a két esetben a tiltakozás szimbolikus erőszak alkalmazásával valósul meg; *másrészt* mind a két esetben a jogorvoslattal élő félnek az indok jogosságát kell először bizonyítani; *harmadrészt* sikertelenség esetén a pervesztésen túl bírságot kellett fizetni. Az oppositio tehát az eljárás egésze során – ideértve a végrehajtást is – tapasztalt szabálytalanságokkal szembeni szimbolikus erőszak alkalmazásával megvalósuló tiltakozás, amelyet az 1729:33. tc. három esetkörre kívánt szorítani.⁵⁷ Bónis, Degré⁵⁸ és Varga⁵⁹ szerint ez egy taxatív felsorolás, míg Vinkler⁶⁰ és Frank⁶¹ szerint, az egyéb perjogi hibák esetén is igénybe vehető volt. Vinkler e tekintetben Frankra hivatkozik, és példalálózó jelleggel jelöli meg, hogy a törvényi esetkörökön túl például a bírói illetékesség hiánya is eredményezhet oppositót. Frank a törvényi esetkörökön kívül szintén megjelöli negyedik esetnek a bírói illetékesség hiányát, és ezt a Planum 252. döntvényével támasztja alá. Mindezekben túl pedig megengedi az ellenállást azokban az esetekben is, amikor az ítélet valamilyen törvényes hibában szenved, vagy a hibátlan ítélet végrehajtása törvénytelen.⁶² Ennek alátámasztására az 1492:57. tc-re hivatkozik, amely azonban a visszaüzést és nem az ellenállást szabályozza. Így Frank érvelése helytálló akkor, amikor a nevezett ítéletekkel szemben fellépést szükségesnek ítéli, azonban a 18. században már annak eszköze a repulsio és nem az oppositio. Ami a 252. döntvényt illeti, annyiban helyes az érvelése, hogy a törvényben rögzített három esetkör mellett negyedikként a bírói illetékesség hiánya is jelentkezik, azonban a döntvény megfogalmazása egyértelmű abban, hogy a négy esetkörön kívül más forrásból meríteni az ellenállás indokai tekintetében nem megengedett.⁶³ Ebből adódóan a törvényi felsorolás kezdetben

nihilominus Fundamenta Sententiarum in Processu primitivolarum non evertit, tunc absolvitur quidem a poena Repulsionis, Sententiae tamen Causae Fundamentalis in suo esse relinquuntur; quia Sententiae mellatae ovisque subsistit, donec contrariis Fundamentalibus idatur."

⁵⁷ 1729:33. tc. 3-4. §§: „3. § Mert ámbár a fent idézett czim szövege az előre nem bocsátott bírói megidézés vagy a perbe nem vont javakra kiterjesztett végrehajtás eseteiben is megengedi a visszaüzést: ez a visszaüzés mégis nem vehető alakszerű vagy szorosan így nevezett visszaüzésnek, hanem inkább (mint már nevezni szokták) ellentállásnak.

4. § Mely nem sajátképen így nevezett visszaüzés vagyis ellenállás egyébiránt, hacsak felfegyverzett néppel nem történik, a természetes védelem erejénél fogva nem csak a fentemlített esetekben, hanem akkor is, ha a bíró világosan csak birtokon belül átküldhető ügyben a felebbvitelt birtokon belül nem engedi, hanem végrehajtást kísérel meg, az alsóbíróóságok előtt forgó ügyekben is minden teher vagy büntetés nélkül megengedendő."

⁵⁸ BÓNIS – DEGRÉ – VARGA *i. m.* 1961 119.

⁵⁹ VARGA ENDRE *i. m.* 1974 236.

⁶⁰ VINKLER JÁNOS *i. m.* 1924 695.

⁶¹ FRANK IGNÁC *i. m.* 1846 294.

⁶² FRANK IGNÁC *i. m.* 1846 293.

⁶³ P. T. 252: „Licet Pars opponens in Processu Fundamentalibus, favorabilem in Foro Superrevisorio obtineat Sententiam, sita tamen Oppositionem ex admissis quatuor causis legitimare non possint, in poena Oppositionis convincitur; illi usenim legalis ratio ad casus Articulo 33. 1729. specificatos, et ad manifestam Judicis incompetentiam ex praxi Curiali ita restricta est, ut ex aliis fontibus petita, locum non habeat."

nem volt taxatív, azonban a Kúria egyetlen elemmel egészítette ki – a bírói illetékesség hiányával – és a 252. döntvényével az esetkörök további bővítését kizárta, azaz kvázi taxatívvá minősítette a felsorolást.

Ezek alapján nem meglepő, hogy a 16 döntvény is csak e négy esetkörre szorítkozik. Mindezek alapján ellenállásnak volt helye *a)* elmulasztott perbehívás vagy szabálytalan idézés esetén⁶⁴; *b)* abban az esetben, ha a végrehajtást perbe nem fogott birtokra is ki akarták terjeszteni⁶⁵; *c)* birtokból való fellebbezés elutasítása esetén⁶⁶; *d)* bírói illetékesség hiánya esetén⁶⁷.

A repulsio és az oppositio között az alábbi különbségek figyelhetőek meg. *Egyrészt* a repulsio csak kuriális perekben volt igénybe vehető, míg az oppositio alsóbb bíróságokon, akár a sedrian is. *Másrészt* a repulsio esetekrei nem voltak nevesítve, pusztán csak az ügy érdemi ítéletére kellett, hogy vonatkozzon a végrehajtási szakban. Ezzel ellentétben az oppositio esetekrei rögzítve voltak, melyek azonban nem az érdemi ítéletre, hanem az eljárás egész időtartama alatt bekövetkezett szabálytalanságokra vonatkoztak. *Harmadrészt* a repulsio csak az ún. hosszú perekben volt igénybe vehető, míg a rövid perekben való tiltakozás legfeljebb oppositiónak minősült.⁶⁸

VI.

A revocatioprocuratoris a 14. század első felében megjelenő jogorvoslat, amely értelmében a fél visszavonhatta ügyvédje nyilatkozatait és új prókátort fogadhatott. E jogorvoslattal a korábbi prókátor minden nyilatkozata és perbeli magatartása semmis lett. Tekintettel arra, hogy korai perjogunkat erős formalizmus hatotta át, és nem volt jellemző a prókatori képviselő, így nem csoda, hogy e jogorvoslattal az Anjou korban találkozunk először. Hajnik 1337-re datálja az első oklevelet, amelyben e jogorvoslat előfordult.⁶⁹ Az ügyvédészó visszavonása a 15. század végére kristályosodik ki, s az igénybevételének időbeli hatálya a per rövid vagy hosszú voltától függött. Rövid perekben az ítélethirdetés után is alkalmazható volt, míg hosszú perekben csak a végítélet meghozataláig.⁷⁰ Ebből adódóan a Tripartitum rendelkezései közül nem is annyira az ügyvédészó visszavonására vonatkozó szabályok az érdekesek, hanem azok, amelyek meghatározzák a rövid és hosszú perek jellegét⁷¹. *Egyrészt* Werbőczy szerint a nyilatkozattétel napján az ügyvédészó mind a két perben teher nélkül visszavonható, sőt hosszú perekben a nyolcados törvényszék időtartama alatt is 6 forint büntetés terhe mellett. Itt érdemes megjegyezni, hogy Werbőczy hosszú pereknek tekinti azokat az egyébként rövid pereket, amelyeket egy határnap alatt végítélettel nem sikerül elintézni. *Másrészt*, ha a bíró közös tudományvételt,

⁶⁴ P. T. 259.

⁶⁵ P. T. 256.; 257.; 260.; 261.; 263.; 265.

⁶⁶ P. T. 258.; 266.

⁶⁷ P. T. 252.

⁶⁸ P. T. 257.; 268.

⁶⁹ HAJNIK IMRE *i. m.* 1899 414.

⁷⁰ v.ö.: 1492:51. tc.; 1500:15. tc.

⁷¹ v.ö.: H. K. II. 81. §

szemlét vagy okiratfelmutatást rendel el, akkor a bizonyításra kitűzött határnap előtt 200 forint büntetés terhe mellett lehetett az ügyvédszót visszavonni. Ebben a második esetben sincs jelentősége a per rövid jellegének, hiszen az új határnap tűzése miatt az Werbőczy szerint hosszúvá válik. *Harmadrészt*, rövid perben, a végítélet után, és a nyolcadas törvényszék befejezését követően csak 200 forintnál nagyobb teher megfizetése, és a fejedelem kegyelméből perújítás után lehetett az ügyvédszót visszavonni.

A 18. század elejei reformok következtében a nyolcadas ítélkezés megszűnt, ami azonban érdemben nem érintette a revocatio-t, hiszen már Werbőczy is annak megengedhetőségét a per rövid vagy hosszú jellegéhez kötötte.⁷² Ebből adódóan teljesen logikus, és a jogintézmény jellegéből következik az 1729:33. tc. szabályozása, amely szerint az ügyvédszó visszavonására a bizonyítás elrendelése utáni időponttól a végítélet meghozataláig van lehetőség. Bár a törvény fenntartja a Tripartitum azon rendelkezését, mely szerint rövid perekben a végítélet után is megengedhető perújítás mellett, azonban a 18. században ezt már sokkal inkább perújításként és a revocatioprocuratoris sajátos eseteként értelmezhetjük. Mindezekből következik, hogy a végítélet meghozatala döntő szerepet játszik a jogorvoslat igénybevételében. Azonban rendi perjogunk néhány jogorvoslata – prohibitio, prohibita, repulsio, perújítás – éppen azt teszi lehetővé, hogy a végítélet meghozatala után ismét felvehető legyen a per, és új bizonyítást lehessen elrendelni. A Planum döntően azzal a kérdéssel foglalkozik, hogy ebben az esetben megengedhető-e az ügyvédszó visszavonása. A rendi korszak jogorvoslati rendszerében nagyon kevés olyan esettel találkozunk, amikor az egyik jogorvoslat igénybevétele kizárja más jogorvoslat igénybevételét. Így főszabályként az említett jogorvoslatok igénybevételével ismételten felvett perben is igénybe lehetett venni a revocatiót, amely elv alól a döntvénytár két kivételt állapított meg. *Egyrészt*, ha a pereszes alperes visszaúzással él, de a visszaúzási pert is elveszíti és végrehajtást szenved, majd ezek után királyi kegyelemmel perújítást nyer, akkor ebben a perben az ügyvédszó visszavonása csak nagyobb teher megfizetése mellett illeti meg.⁷³ *Másrészt* perújítás során az ügyvédszó visszavonása csak a felperest illeti meg, a perújítási perben az alperes ezzel nem élhet.⁷⁴

Összességében megállapítható, hogy a Planum Tabulare jogorvoslati döntvényei a Tripartitum vonatkozó rendelkezései, és a 18. század elejei törvények magyarázatára irányulnak. Így e tekintetben a Planum Tabulare nem annyira kodifikációs jellegű, hanem sokkal inkább hézagpótló és jogmagyarázó, azaz ízig-veéig a modern értelemben vett döntvénytárnak minősül.

⁷²v.ö.: VINKLER JÁNOS*i. m.* 1924 614.

⁷³ P. T. 151: „*Si Incattus in Processu fundamentalis succumbat, deinde Repilsione utatur, et ibirursum per totam Curiam Regiam convictus Executionem subeat, ac demum beneficium Novi cum Gratia arripit, et in illo etiam Revocationem adhibeat, tunc Revocatio eidem non secus, quam cum majore non revidelicet 50 Marcis admittur. [...]*”

⁷⁴ P. T. 152: „*In Processu Novi Judicii Invattus Allegata fundamentalis Processus revocare non potest, tamen in indulto Part. 2. Tit. 77. remedium Revocationis cum Novo Judiciio conjungi, taliterque errores, et defectus in fundamentalis Processu commissi emendaripossint, nihilominus praemissa omnia tantum Actoris, qui Novo Judiciio utitur, competunt.*”